

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені БОРИСА ГРИНЧЕНКА  
УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ КОЛЕДЖ

Циклова комісія природничих дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор  
з науково-методичної  
та навчальної роботи



О.Б.Жильцов

« 10 » 09 2014р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Анатомія, фізіологія, шкільна гігієна  
(шифр і назва навчальної дисципліни)  
галузь знань 0202 Мистецтво  
(шифр і назва напрямку підготовки)  
спеціальність 5.02020501 Образотворче мистецтво  
(шифр і назва спеціальності)  
спеціалізація  
(назва спеціалізації)  
інститут, факультет, відділення Університетський коледж  
(назва інституту, факультету, відділення)

Робоча програма Анатомія, фізіологія, шкільна гігієна для студентів  
галузь знань 0202 Мистецтво  
спеціальність 5.02020501 Образотворче мистецтво.

„28” серпня, 2014 року.

Розробник: Пиндіора Ірина Петрівна  
викладач циклової комісії природничих дисциплін  
Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії природничих  
дисциплін

Протокол від «28» серпня 2014 р. № 1

Голова циклової комісії \_\_\_\_\_ Глухенька Л.М.

Розподіл годин звірено з робочим навчальним планом, структура типова

Заступник директора  
з навчальної роботи \_\_\_\_\_ (С.І. Дем'яненко)  
Заступник директора  
з навчально-методичної роботи \_\_\_\_\_ (З.Л. Гейхман)

Схвалено Методичною радою Університетського коледжу  
Київського університету імені Бориса Грінченка

Протокол від «5» вересня 2014 року № 1

“ 5 ” 09 \_\_\_\_\_ 2014 року Голова \_\_\_\_\_ (М.В. Братко)



## 1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 2,5	<u>Галузь знань</u> 0202 Мистецтво	Нормативна
	<u>Спеціальність</u> 5.02020501 Образотворче мистецтво	
Модулів – 2.5		<b>Рік підготовки:</b> 2-й
Змістових модулів – 2,5		<b>Семестр 3</b>
		<b>Аудиторних – 50 год.</b>
Загальна кількість годин - 90		<b>Лекції</b> 16 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2.8	Освітньо-кваліфікаційний рівень: “молодший спеціаліст”	<b>Практичні заняття</b> 10 год.
		<b>Семінарські заняття</b> 10 год
		<b>Самостійна робота</b> 40 год.
		<b>Індивідуальні завдання</b> 10 год.
		Вид контролю: <b>екзамен</b>

## 2. Мета та завдання навчальної дисципліни

*Мета курсу* – розкрити анатомо-фізіологічні особливості організму людини в різні періоди онтогенезу, теоретичні питання науки про здоров'я, науково обґрунтувати заходи щодо збереження, зміцнення, розвитку і управління здоров'ям дітей і підлітків шкільного віку, створити стійку мотивацію щодо дбайливого ставлення до власного здоров'я, сприяти формуванню наукового світогляду та навчити комплексу оздоровчих умінь і навичок, механізмів організації життєдіяльності на принципах здорового способу життя.

### *Завдання курсу:*

- ознайомлення з загальними закономірностями росту та розвитку дітей шкільного віку, віковою періодизацією та критичними періодами розвитку;
- визначення факторів, які впливають на здоров'я: біологічні задатки і можливості, соціальне середовище, екологічні умови;
- формування «психології» здоров'я, мотивації до корекції способу життя індивідом із метою закріплення здоров'я;
- реалізація індивідуальних оздоровчих програм, первинної та вторинної профілактики захворювань, оцінка ефективності оздоровчих заходів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні **знати:**

- загальні закономірності росту і розвитку дітей і підлітків;
- особливості процесів дихання, травлення, обміну речовин, терморегуляції, виділення, вікові особливості функціонування нервової системи дитини, значення нервової та гуморальної систем в регуляції і узгодженості функцій організму дитини та взаємозв'язку організму з навколишнім середовищем;
- складові і фактори формування здорового способу життя;
- закономірності і особливості впливу соціуму, які визначають здоров'я сучасної людини.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні **повинні вміти:**

- застосовувати конкретні знання для пояснення фізіологічних процесів, екологічних ситуацій;
- використовувати науково обґрунтовані гігієнічні рекомендації з організації навчено-виховного процесу, режиму дня і відпочинку, харчування дітей, обладнаю, планування і благоустрою загальноосвітніх навчальних закладів;
- обґрунтовувати необхідність для сучасної людини набуття знань, вмінь і навичок збереження і зміцнення здоров'я;
- визначати основні чинники формування здорового способу життя;
- забезпечувати врахування специфіки здійснення психічних і психофізіологічних функцій на різних етапах розвитку дитячого організму;
- встановлювати етапи, найбільш чутливі до педагогічних впливів, направлених на розвиток сприймання, уваги і пізнавальних процесів учнів;
- обирати доцільні для індивідуума форми і методи формування духовного, психічного і фізичного здоров'я.

### **3. Програма навчальної дисципліни**

#### **Змістовий модуль 1.**

Вступ. Загальні закономірності росту та розвитку дітей і підлітків. Анатомія, вікова фізіологія опорно-рухової системи. Основи фізичного розвитку учнів. Вікові особливості крові і кровообігу

#### **Тема 1.**

Вступ. Загальні закономірності росту та розвитку дітей і підлітків

#### **Тема 2.**

Анатомія та вікова фізіологія опорно-рухової системи. Патології фізичного розвитку учнів

#### **Тема 3.**

Вікові особливості крові і кровообігу

#### **Змістовий модуль 2.**

Анатомія та вікова фізіологія дихальної системи. Вікові особливості травлення, обміну речовин і енергії. Принципи харчування молодших школярів. Вікові особливості процесів виділення.

#### **Тема 4.**

Анатомія та вікова фізіологія дихальної системи.

#### **Тема 5.**

Вікові особливості травлення, обміну речовин і енергії. Принципи харчування молодших школярів.

#### **Тема 6.**

Вікові особливості виділення. Шкіра.

#### **Змістовий модуль 3.**

Залози внутрішньої секреції. Вікові особливості нервової системи, вищої нервової діяльності, аналізаторів. Гігієна навчально-виховного процесу в ЗОШ.

#### **Тема 7.**

Залози внутрішньої секреції. Вплив гормонів на ріст і розвиток організму.

#### **Тема 8.**

Вікові особливості нервової системи, вищої нервової діяльності, аналізаторів..

**4. Структура навчальної дисципліни  
«Анатомія, фізіологія, шкільна гігієна»**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	денна форма						
	усього	у тому числі					
лекції		с.р	індивід-ні	семіна-ри	прак-ні	мод.к	
1	2	3	4	5	6		7
<b>Змістовий модуль 1.</b>							
<i>Вступ. Загальні закономірності росту та розвитку дітей і підлітків. Анатомія, вікова фізіологія опорно-рухової системи. Основи фізичного розвитку учнів. Вікові особливості крові і кровообігу</i>							
Тема 1. Вступ. Загальні закономірності росту та розвитку дітей і підлітків	12	2	6	2		2	
Тема 2 Анатомія та вікова фізіологія опорно-рухової системи. Патології фізичного розвитку учнів	9	2	5		2		
Тема 3. Вікові особливості крові і кровообігу	13	2	5	2	2	2	2
Разом за змістовим модулем 1	<b>36</b>	<b>6</b>	<b>16</b>	<b>4</b>	<b>4</b>	<b>4</b>	<b>2</b>
<b>Змістовий модуль 2.</b>							
<i>Анатомія та вікова фізіологія дихальної системи. Дихання як спосіб оздоровлення. Вікові особливості травлення, обміну речовин і енергії. Принципи складання добового раціону молодших школярів. Вікові особливості виділення.</i>							
Тема 4. Анатомія та вікова фізіологія дихальної системи.	13	2	5	2	2	2	

Тема 5. Вікові особливості травлення, обміну речовин і енергії. Принципи харчування молодших школярів.	14	2	6	2	2	2	
Тема 6. Вікові особливості виділення. Шкіра.	7	2	5				2
Разом	36	18	16	4	4	4	2
<b>Змістовий модуль III</b>							
<i><u>Залози внутрішньої секреції. Вікові особливості нервової системи, вищої нервової діяльності, аналізаторів. Гігієна навчально-виховного процесу в ЗОШ.</u></i>							
Тема 7. Залози внутрішньої секреції. Вплив гормонів на ріст і розвиток організму.	10	2	4	2	2		
Тема 8. Вікові особливості нервової системи, вищої нервової діяльності, аналізаторів.	8	2	4			2	
Разом за змістовим модулем 3	<b>18</b>	<b>4</b>	<b>8</b>	<b>2</b>	<b>2</b>	<b>2</b>	
<b>Всього за навч.планом</b>	<b>90</b>	<b>16</b>	<b>40</b>	<b>10</b>	<b>10</b>	<b>10</b>	<b>4</b>



#### IV. Навчально-методична карта дисципліни «Анатомія, фізіологія, патологія дітей»

Разом: 90 год., лекції – 16 год., семінарські заняття – 10 год., пр. роб – 10 год; індивідуальна робота – 10 год., самостійна робота – 40 год., модульний контроль – 4 год.

Модулі	Змістовий модуль I				Змістовий модуль II		
<b>Назва модуля</b>	<i>Вступ. Загальні закономірності росту та розвитку дітей і підлітків. Анатомія, вікова фізіологія опорно-рухової системи. Основи фізичного розвитку учнів. Вікові особливості крові і кровообігу</i>				<i>Анатомія та вікова фізіологія дихальної системи. Дихання як спосіб оздоровлення. Вікові особливості травлення, обміну речовин і енергії. Принципи складання добового раціону молодших школярів. Вікові особливості виділення.</i>		
<b>Кількість балів за модуль</b>	72 бал				36 бали		
<b>Лекції</b>	1	2	3		4	5	6
<b>Теми лекцій</b>	Вступ. Загальні закономірності росту та розвитку дітей і підлітків	Анатомія та вікова фізіологія опорно-рухової системи. Патології фізичного розвитку учнів	Вікові особливості крові і кровообігу.		Анатомія та вікова фізіологія дихальної системи.	Вікові особливості травлення, обміну речовин і енергії. Принципи харчування молодших школярів.	Вікові особливості виділення. Шкіра.
<b>Теми практичних робіт</b>	П.р.№ 1 Оцінювання фізичного розвитку дітей. Визначення функціонального віку школярів			П.р.№2 Оцінка функціонального стану серцево-судинної системи. Вимірювання артеріального тиску.	П.р. № 3. Вивчення можливостей дихальної системи.	П.р. № 4.. Розрахунок фізіологічних потреб у харчових речовинах та енергії для людей різних вікових категорій	
<b>Теми Семінарських занять</b>		Семінар № 1. Постава, її порушення та профілактика	Семінар 2. Вікові морфологічні та функціональні особливості серця і судин.		Семінар №3. Анатомія та фізіологія дихальної системи. Регуляція та гігієна дихання.		Семінар №4 Анатомія та вікова фізіологія травлення. Анатомія та вікова фізіологія
<b>Тестові завдання</b>	10 балів				10 балів		
<b>Модульний контроль</b>	25 балів						
<b>ІНДЗ</b>							

Модулі	Змістовий модуль III		
Назва модуля	Залози внутрішньої секреції. Вплив гормонів на ріст і розвиток організму. Вікові особливості нервової системи, вищої нервової діяльності, аналізаторів. Гігієна навчально-виховного процесу.		
Кількість балів за модуль	18 балів		
Лекції	7	8	
Теми лекцій	Залози внутрішньої секреції. Вплив гормонів на ріст і розвиток організму.	Вікові особливості нервової системи, вищої нервової діяльності, аналізаторів.	
Теми практичних робіт		П.р.№ 5. Діагностика типу нервової системи. Вивчення співвідношення першої і другої сигнальної систем. Оцінка працездатності людини при виконанні роботи, яка потребує уваги.	
Теми семінарів	Семінар №5 Будова, функції та розвиток нервової системи людини		
Реферат	15 балів		
Модульний контроль	25 балів		
ІНДЗ	30 балів		
Підсумковий контроль	Екзамен (40 балів)		

## 5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Постава, її порушення та профілактика	2
2	Вікові морфологічні та функціональні особливості діяльності серцево-судинної системи. Оцінка функціонального стану серцево-судинної системи. Вимірювання артеріального тиску.	2
3	Анатомія та фізіологія дихальної системи. Регуляція та гігієна дихання.	2
4	Анатомія та вікова фізіологія травлення. Анатомія та вікова фізіологія сечовиділення.	2
5	Будова, функції та розвиток нервової системи людини.	2

## 6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<b>Практична робота № 1</b> Оцінювання фізичного розвитку дітей. Визначення функціонального віку школярів	2
2	<b>Практична робота 2.</b> Оцінка функціонального стану серцево-судинної системи. Вимірювання артеріального тиску.	2
3	<b>Практична робота № 3</b> Вивчення можливостей дихальної системи.	2
4	<b>Практична робота № 4</b> Розрахунок фізіологічних потреб у харчових речовинах та енергії для людей різних вікових категорій	2
5	<b>Практична робота № 5</b> Діагностика типу нервової системи. Вивчення співвідношення першої і другої сигнальної систем. Оцінка працездатності людини при виконанні роботи, яка потребує уваги.	2

## 7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Кількість балів
1	Тема 1. Вступ. Загальні закономірності росту та розвитку дітей і підлітків	6	5
2	Тема 2 Анатомія та вікова фізіологія опорно-рухової системи. Патології фізичного розвитку учнів.	5	5
3	Тема 3. Вікові особливості крові і кровообігу	5	5
4	Тема 4. Анатомія та вікова фізіологія дихальної системи	5	5
5	Тема 5. Вікові особливості травлення, обміну речовин і енергії. Принципи харчування молодших школярів.	6	5
6	Тема 6. Вікові особливості виділення. Шкіра.	5	5
7	Тема 7. Залози внутрішньої секреції. Вплив гормонів на ріст і розвиток організму .	4	5
8	Тема 8. Вікові особливості нервової системи, вищої нервової діяльності, аналізаторів.	4	5
	Разом	40год	40 балів

## Карта самостійної роботи студентів

### III семестр

Табл.6.1

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
<b>Змістовий модуль I</b> <i>Загальні закономірності росту та розвитку дітей і підлітків. Анатомія та вікова фізіологія опорно-рухової системи. Патології фізичного розвитку учнів. Вікові особливості крові і кровообігу</i>			
<u>Тема 1.</u> Вступ. Загальні закономірності росту та розвитку дітей і підлітків	Семінарські заняття. Модульний контроль.	5	I - II
<u>Тема 2.</u> Анатомія та вікова фізіологія опорно-рухової системи. Патології фізичного розвитку учнів.	Семінарське заняття, модульний контроль, індивідуальне заняття.	5	III -IV
<u>Тема 3.</u> Вікові особливості крові і кровообігу	Семінарські заняття. Модульний контроль.	5	V- VI
<b>Всього: 16год</b>		15балів	
<b>Змістовий модуль II</b> <i>Анатомія та вікова фізіологія дихальної системи. Дихання як спосіб оздоровлення. Вікові особливості травлення, обміну речовин і енергії. Принципи складання добового раціону молодших школярів. Вікові особливості виділення.</i>			
<u>Тема 4.</u> Анатомія та вікова фізіологія дихальної системи	Семінарське заняття, індивідуальне заняття.	5	VII - VIII
<u>Тема 5.</u> Вікові особливості травлення, обміну речовин і енергії. Принципи харчування молодших школярів	Семінарське заняття, індивідуальне заняття.	5	IX- X
<u>Тема 6.</u> Вікові особливості виділення. Шкіра.	Семінарське заняття, індивідуальне заняття.	5	XI-XII
<b>Всього: 16 год</b>		15 балів	
<b>Змістовий модуль III</b> <i>Залози внутрішньої секреції. Вплив гормонів на ріст і розвиток організму. Вікові особливості нервової системи, вищої нервової діяльності, аналізаторів. Гігієна навчально-виховного процесу.</i>			
<u>Тема 7.</u> Залози внутрішньої секреції. Вплив гормонів на ріст і розвиток організму .	Семінарське заняття, індивідуальне заняття.	5	XIII-X IV
<u>Тема 8.</u> Вікові особливості нервової системи, вищої нервової діяльності, аналізаторів.	Семінарське заняття, модульний контроль.	5	XV - XVI
<b>Всього: 8 год.</b>		10 балів	
<b>Всього по предмету: 40 год.</b>		40 балів	

## **8. Індивідуальні завдання**

### **Тематика реферативних завдань**

1. Спадкові хвороби людини. Виявлення та рання діагностика хвороб у дітей. Медико-генетичне консультування.
2. Проблеми здоров'я у сучасному суспільстві. Види, фактори, та критерії здоров'я. Рівні здоров'я: індивідуальний, груповий і суспільний. Причини погіршення здоров'я населення в Україні.
3. Статеве виховання та статева культура, як передумова репродуктивного здоров'я людини.
4. Здоров'я дитини та школа: складнощі адаптації. Визначення готовності дітей до навчання у школі.
5. Особливості розумової праці. Розумова і фізична працездатність дитини. Стонлення, його фізіологічна сутність і діагностика. Педагогічні основи подолання втоми.
6. Перевтома як патологічний стан, заходи щодо її запобігання та режим дня школяра. Оздоровчий відпочинок, його правила.
7. Значення сенсорних систем для організму людини. Слухова сенсорна система: будова і функції. Вікові особливості слухового аналізатора.
8. Значення сенсорних систем для організму людини. Зорова сенсорна система: будова і функції. Вікові особливості зорового аналізатора.
9. Розвиток самосвідомості людини і здоровий спосіб життя.
10. Дотримання моральних норм, як необхідна умова здорового способу життя. Роль учителя у засвоєнні дитиною загальнолюдських духовних цінностей.
11. Стрес: різновиди, механізм виникнення, біологічне значення. Способи подолання негативної дії стресу.
12. Сон та його значення. Фази та види сну. Гігієнічні вимоги до організації сну дітей.
13. Порушення вищої нервової діяльності дітей шкільного віку та їх профілактика. Шкільний невроз.
14. Типи вищої нервової діяльності. Гігієна нервової системи людини.
15. Вікові особливості м'язового апарату. Розвиток рухів у дітей.
16. Профілактика захворювань і травм опорно-рухового апарату дітей.
17. Імунітет та імунна система людини. Щеплення та вакцинація дітей. Поняття про алергію та алергени.

18. ВІЛ та СНІД: шляхи зараження, ознаки хвороби, профілактика та лікування.  
Проблема ВІЛ / СНІДу в Україні.
19. Групи крові. Резус – фактор. Успадкування груп крові та резус-фактора.  
Принципи переливання крові.
20. Профілактика та перша допомога при серцево-судинних захворюваннях та кровотечах.
21. Хвороби дихальної системи та заходи запобігання їм.
22. Вітаміни та їх значення. Види вітамінів: водорозчинні та жиророзчинні. Способи збереження вітамінів у харчових продуктах.
23. Хвороби шкіри (дерматит, псоріаз, вугрі та ін.). Перша допомога при ураженні шкіри внаслідок переохолодження, теплового удару, опіків та електротравми.
24. Історія розвитку анатомії, фізіології та гігієни як наук біологічного циклу.  
Українські вчені - анатоми.
25. Вікова біологічна періодизація. Найхарактерніші риси різних періодів розвитку людини.
26. Проблема старіння людини. Тривалість життя людини.
27. Гігієнічні основи виховання здорової дитини та загартування її організму.
28. Недостатнє та надмірне харчування дітей та їх наслідки.
29. Інфекційні захворювання органів травної системи та їхня профілактика. Перша допомога при харчових отруєннях.
30. Гігієна навчально-виховного процесу в школі.

## **ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА** **(навчальний проект)**

*Індивідуальна навчально-дослідна робота* є видом позааудиторної індивідуальної діяльності молодшого спеціаліста, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни.

*Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ)* з курсу «Анатомія, фізіологія, шкільна гігієна» – це вид науково-дослідної роботи молодшого спеціаліста, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

**Мета ІНДЗ:** самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

**Зміст ІНДЗ:** завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

**Види ІНДЗ, вимоги до них та оцінювання:**

✓ науково-педагогічне дослідження у вигляді реферату (охоплює весь зміст навчального курсу) – **30 балів**.

**Орієнтовна структура ІНДЗ** – науково-педагогічного дослідження у вигляді реферату: вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел. Критерії оцінювання та шкалу оцінювання подано відповідно у табл. 7.1. і 7.2.



Таблиця 7.1.

**Критерії оцінювання ІНДЗ**  
(науково-педагогічного дослідження у вигляді реферату)

<b>№ п/п</b>	<b>Критерії оцінювання роботи</b>	<b>Максимальна кількість балів за кожним критерієм</b>
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети та завдань дослідження.	2
2.	Складання плану реферату.	2
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання.	14
4.	Дотримання правил реферуванням наукових публікацій. Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	4
5.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел).	4
6.	Використання ілюстрації та фото під час захисту роботи.	4
<b>Разом</b>		<b>30</b>

Таблиця 7.2.

**Шкала оцінювання ІНДЗ**  
(науково-педагогічного дослідження у вигляді реферату)

<b>Рівень виконання</b>	<b>Кількість балів, що відповідає рівню</b>	<b>Оцінка за традиційною системою</b>
Високий	25-30	Відмінно
Достатній	19-24	Добре
Середній	9-18	Задовільно
Низький	0-8	Незадовільно

## 9. Методи навчання

### ***I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності***

#### **1) За джерелом інформації:**

- *Словесні*: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні*: вправи.

#### **2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації:** індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

#### **3) За ступенем самостійності мислення:** репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

#### **4) За ступенем керування навчальною діяльністю:** під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

### ***II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:***

**1) Методи стимулювання інтересу до навчання:** навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

## 10. Методи контролю

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; реферат.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

## Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
<b>A</b>	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	зараховано
<b>B</b>	82-89 (дуже добре)	4 (добре)	
<b>C</b>	75-81 (добре)		
<b>D</b>	69-74 (задовільно)	3 (задовільно)	
<b>E</b>	60-68 (достатньо)		
<b>FX</b>	35-59 (недостатньо – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	не зараховано
<b>F</b>	1-34 (незадовільно з можливістю повторного складання)		

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Анатомія, фізіологія, шкільна гігієна» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок. Розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п.ІУ), де визначено види і терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4 бальну) та європейську (ECTS) шкалу подану в таб. 8.2.

Таблиця 8.2.

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного(модульного контролю)

Види діяльності	Кількість	Розрахунок	Заг.сума за видами діяльності
1.Лекція(відвідування)	16	8x1	8
2. Семінарське заняття	10	5x1	5
3. Практичні(відвідування)	10	5x1	5
3. Робота на семінарському занятті	5	3x10	30
4. Виконання поточн.к/р	2	2x10	20
5. Виконання модульної к/р	2	2x25	50
6. Виконання сам.роботи	8	8x5	40
7. Виконання ІНДЗ	1	1x30	30
8. Робота на практичному занятті	5	5x10	50
9. Реферати	1	1x15	15
Підсумковий рейтинговий бал			254 балів
Форма контролю - залік			
			254: 60 = 4.23 (коефіцієнт)

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано у таблиці 8.3

таблиця 8.3

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

### 11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота						Екзамен	Сума
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3		
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8
87		62			104		40
100							

### 12. Методичне забезпечення

1. Опорні конспекти лекцій.
2. Навчальні посібники.
3. Робоча навчальна програма.
4. Збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів.
5. Завдання для ректорського контролю знань студентів з навчальної дисципліни «Анатомія, фізіологія і гігієна дітей шкільного віку».

### **13. Рекомендована література**

#### **Базова**

1. Антонік В. І., Антонік І. П., Андріанов В. Є. Анатомія, фізіологія дітей з основами гігієни та фізичної культури. Навч.посібник/ В.І. Антонік, І.П. Антонік, В.Є. Андріанов.- К.: ВД «Професіонал», Центр учбової літератури, 2009. – 336 с.
2. Маруненко І.М., Неведомська Є.О., Бобрицька В.І. Анатомія і вікова фізіологія з основами шкільної гігієни: Курс лекцій для студ. небіол. спец. вищ. пед. навч. закл. - К.: Професіонал, 2003.- 480 с.
3. Тарасюк В.С. Ріст та розвиток людини: Підручник / В.С. Тарасюк, Н.В. Титаренко, І.Ю. Андрієвський та ін.; За ред. В.С. Тарасюка, І.Ю. Андрієвського.-К.: Медицина, 2008.-400 с.
4. Сидоренко П.І. Анатомія та фізіологія людини: Підручник / П.І. Сидоренко, Г.О. Бондаренко, С.О. Куц.-2-е вид., випр. К.: Медицина, 2009.-248 с.

#### **Допоміжна**

1. Апанасенко Г.Л., Попова Л.А. Медицинская валеология. - К: Здоров'я, 1998. - 248 с.
2. Булич Е. Г., Муравов І. В. Валеология. Теоретичні основи валеології: Навч. посібник. – К.: ІЗМН, 1997. - 224 с.
3. Валеологічна освіта та виховання: сучасні підходи, доступність і шляхи їх розвитку в Україні. Збірн. науково-практичних статей / За заг. ред. В.М. Оржеховської. - К.: Магістр - S, 1999. - 120 с.
4. Валеология. Навч. посібник: в 2- ч. /За ред. В. І. Бобрицької. – Полтава, 2000. – 306 с.
5. Грушко В.С. Основи здорового способу життя. Навч. посібн. з курсу "Валеология". - Тернопіль: СМП "Астон, 1999. - 368 с.
6. Ермолаев Ю.А. Возрастная физиология. - М.: Высш. шк., 1985. - 384 с.
7. Маркосян А.А. Физиология. – М.: Медицина, 1975. – 351 с.
8. Петришина О.Л., Попова К.П. Анатомія, фізіологія і гігієна дітей молодшого шкільного віку. - К.: Вища школа, 1982. – 192 с.
9. Хрипкова А.Г., Антропова М.В. Возрастная физиология и школьная гигиена. - М.: Просвещение, 1990. – 319 с.
10. Харрисон Д., Уайнер Д., Теннер Д. и др. Биология человека. - М.: Мир, 1979. – 611 с.

### **14. Інформаційні ресурси**

1. Аносов В.Х., Хоматов Н.Г., Сидорьяк В.Г. Вікова фізіологія з основами шкільної гігієни: [Електронний ресурс] – Режим доступу: [lib.mdpu.org.ua/.../anosov\\_vkh\\_khomatov\\_ng\\_sidorjak\\_vkova\\_fzologja\\_z\\_osnovami\\_shklnno\\_ggni.html](http://lib.mdpu.org.ua/.../anosov_vkh_khomatov_ng_sidorjak_vkova_fzologja_z_osnovami_shklnno_ggni.html) .
2. Антонік В. І., Антонік І. П., Андріанов В. Є. Анатомія, фізіологія дітей з основами гігієни та фізичної культури: [Електронний ресурс] – Режим доступу:

[chtyvo.org.ua/.../Anatomia\\_fiziolohia\\_ditei\\_z\\_osnovamy\\_hihieny\\_ta\\_fizychnoi\\_kultury.pdf](http://chtyvo.org.ua/.../Anatomia_fiziolohia_ditei_z_osnovamy_hihieny_ta_fizychnoi_kultury.pdf)